

Centraal Planbureau

Werkloosheid naar 7% | *Begrotingstekort 2014 op 3,7 %*

CPB Policy Brief | 2013/06

Juniraming 2013

**Economische
vooruitzichten
2013 en 2014**

Samenvatting

De internationale en de Nederlandse economie staan er nog steeds slecht voor. Hetzelfde geldt voor de overheidsfinanciën. In 2013 zal de economie naar verwachting met 1% krimpen. Dat is $\frac{1}{2}\%$ lager dan in de raming in het *Centraal Economisch Plan 2013* van afgelopen maart. De teruggang in 2013 is zowel het gevolg van een verslechterd buitenlandbeeld, als van tegenvallende realisaties voor het eerste kwartaal van 2013. De wereldhandel groeit in historisch perspectief traag, net als het bruto binnenlands product (bbp) in de eurozone. Het enige kleine lichtpuntje is dat de verslechtering lijkt af te vlakken: de economie krimpt steeds minder snel. Dat duidt erop dat het dieptepunt nadert. In de tweede helft van 2013 groeit de economie naar verwachting weer. In lijn daarmee is voor 2014 een matige groei van 1% voorzien, gelijk aan de raming uit maart.

Op de arbeidsmarkt laat het dieptepunt nog op zich wachten. De werkloosheid stijgt naar verwachting tot gemiddeld 7% in 2014. Het niveau is dan gelijk aan de piek in 1995. De snelheid waarmee de werkloosheid oploopt, doet denken aan het begin van de jaren tachtig. Vooral het eerste kwartaal van 2013 liet een sterke stijging van de werkloosheid zien. In lijn hiermee is de raming voor heel 2013 bijgesteld van $6\frac{1}{4}\%$ in het *Centraal Economisch Plan* naar $6\frac{3}{4}\%$ nu.

De overheidsfinanciën zijn niet ongevoelig voor de economische malaise. Uitgaven aan werkloosheidsuitkeringen nemen toe, terwijl de belasting- en premieopbrengsten dalen. Hierdoor komt het EMU-tekort in 2013 uit op 3,5% en in 2014 op 3,7%. Dit is als gevolg van de omvangrijke ombuigingen en lastenverzwaringen uit het regeerakkoord wel lager dan het tekort in 2012 (4,1%). In 2014 is het tekort hoger dan de vereiste 3,0% van de Europese Commissie. De tekortpercentages zijn respectievelijk 0,2% en 0,3% hoger dan in het *Centraal Economisch Plan 2013*. In deze raming is voor 2014 geen aanvullend pakket verwerkt van tekortreducerende maatregelen ten opzichte van het regeerakkoord.

De Tweede Kamer heeft het CPB gevraagd de structurele effecten (de effecten die doorlopen na 2017) van het Sociaal Akkoord te analyseren. Ten opzichte van het regeerakkoord halveren de structurele werkgelegenheidseffecten. Het effect op de houdbaarheid van de overheidsfinanciën uit het regeerakkoord verslechtert hierdoor met 0,1% van het bbp. De verzachting van de WW-maatregelen uit het regeerakkoord verlaagt de structurele werkgelegenheid. De omzetting van het quotum voor arbeidsgehandicapten in een inspanningsverplichting voor bedrijven is gunstig voor de werkgelegenheid, omdat werkgevers niet kunnen volstaan met het betalen van een boete. Ook de afbouw van de IOW en IOAW leiden tot een opwaarts effect op de structurele werkgelegenheid ten opzichte van het regeerakkoord.

1 De economie in 2013 en 2014

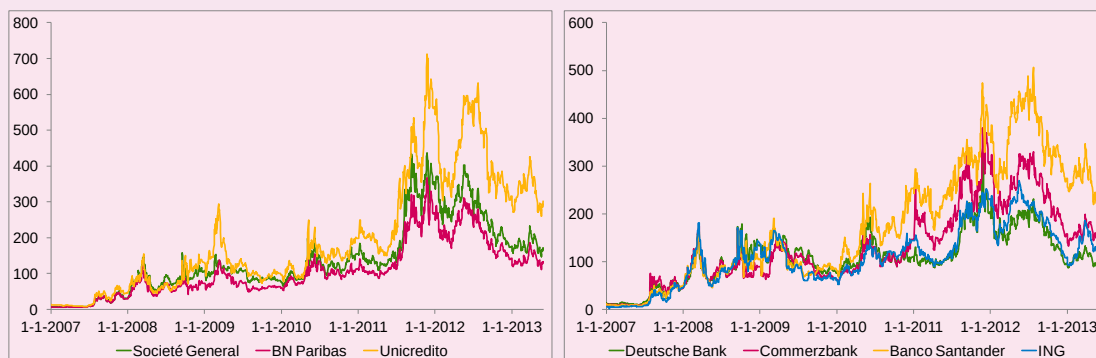
1.1 De internationale economie

Het wereldwijde economische herstel is in 2013 en 2014 naar verwachting bescheiden, met grote internationale groeiverschillen. Het bbp neemt in 2013 wereldwijd naar verwachting met 2¾% toe en in 2014 met 3½%. In de opkomende landen is de groei relatief hoog (4¾% in 2013 en 5¼% in 2014) en in hoogontwikkelde economieën relatief laag (1% dit jaar en 2% volgend jaar). In de raming is het herstel in de Verenigde Staten (1¾% in 2013 en 2¾% in 2014) en ook in Japan duidelijk krachtiger dan in het eurogebied, waarvoor voor dit jaar nog een krimp wordt verwacht van ¾% en voor volgend jaar een groei van 1%.

Financiële markten en de Cypriotische crisis

De rust op de financiële markten lijkt bestendig. Zo leidde de crisis rond de Cypriotische banken niet tot hoge golven van onrust. Dit blijkt bijvoorbeeld uit het feit dat de vijfjaars Credit Default Swaps (CDS) van grote banken in de eurozone na een aanvankelijke stijging (in de periode tussen 13 en 27 maart van dit jaar) rond de afwikkeling van de Cypriotische crisis, sindsdien weer ongeveer in dezelfde mate zijn gedaald.

Na 'bail-in' van Cypriotische banken neemt 5-jaars CDS van Europese banken weer af

In een eerste akkoord op 16 maart 2013 kwamen de EC, de ECB en het IMF met Cyprus een steunpakket overeen van 10 mld euro. Dit was aanzienlijk minder dan de noodzakelijk geachte 17 mld euro doordat depositohouders tot 100.000 euro aan de redding van de banken zouden bijdragen met een eenmalige heffing van 6,7% en houders van grotere deposito's met een heffing van 9,9%. Na de verwerping van dit akkoord door het Cypriotische parlement werd op 25 maart een finale overeenkomst gesloten over een steunpakket van dezelfde omvang. De tweede bank van Cyprus, de Laiki Bank, werd gesloten met overheveling naar de Bank of Cyprus van de goede activa, de deposito's tot 100.000 euro en de verplichtingen aan de Centrale Bank. De slechte activa en de onverzekerde deposito's (groter dan 100.000 euro) werden achtergelaten in een 'bad bank'. Het kapitaal van de vermogensverschaffers werd volledig afgeschreven. De onverzekerde deposito's van de Bank of Cyprus werden voor 38,5% omgezet in aandelen, terwijl 22,5% werd bevroren totdat de bank voldoende geherkapitaliseerd zou zijn. In het geval van Cyprus kon dus voor een 'bail-in' worden gekozen, waarin aandeelhouders, achtergestelde en gewone obligatiehouders én onverzekerde depositohouders een groot deel van de rekening betaalden. Hoewel elke bankenredding maatwerk is, lijkt een 'bail-in' nu een extra optie naast het European Stability Mechanism (ESM) voor het doorbreken van de vicieuze cirkel tussen banken en overheden.

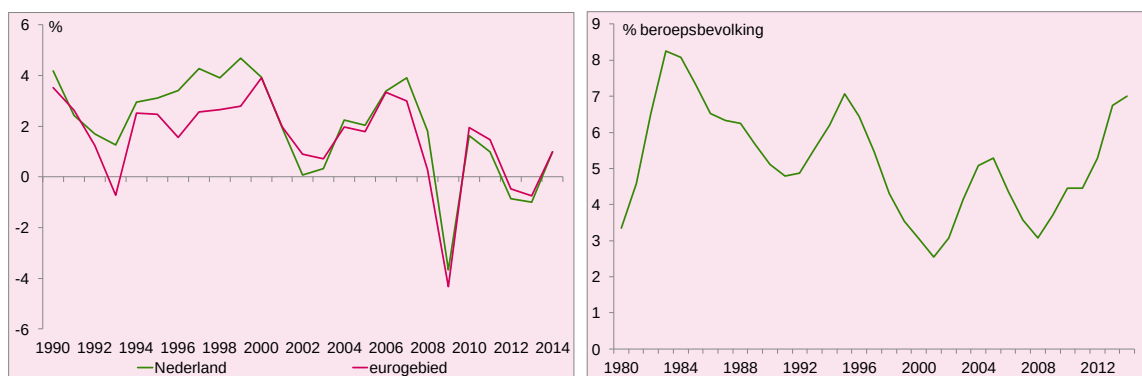
De ontwikkeling van de wereldhandel viel in het vierde kwartaal van 2012 en in het eerste kwartaal van 2013 tegen in vergelijking met wat eerder werd verwacht. In lijn met het bescheiden wereldwijde herstel en de poeve ontwikkelingen in het eurogebied wordt een bescheiden groei geraamd van de relevante wereldhandel van 2% dit jaar en 4¼% volgend jaar. Het prijzenbeeld toont dalende prijzen, zowel voor ruwe olie als voor overige grondstoffen, lagere rentevoeten en een marginaal lagere koers van de euro in dollars. Door de monetaire expansie in Japan blijft de euro in yens wel in waarde stijgen.

Zowel het IMF als de OESO waarschuwt dat de neerwaartse risico's bij het geraamde internationale beeld overheersen. Dit zijn in het bijzonder: het risico op nieuwe problemen bij Europese banken¹; risico's rond het begrotingsbeleid in het eurogebied, de Verenigde Staten en Japan; mogelijke wanordelijke instabiliteit van de financiële markten bij beëindiging van het expansieve monetaire beleid in de Verenigde Staten; en de extreme niet-bancaire kredietgroei in China.

1.2 De Nederlandse economie

Na de economische krimp van ¾% in 2012 volgt in 2013 een krimp van 1%. In 2014 is er sprake van een licht herstel met 1% groei. Het bbp ligt in 2014 op vrijwel hetzelfde niveau als in 2007; de economie groeit daardoor al zeven jaar niet. De gevolgen daarvan komen tot uiting op de arbeidsmarkt, waar de werkloosheid oploopt tot 7%. Het verwachte groeicijfer voor Nederland is in 2013 ¼% lager dan in het eurogebied, en is er in 2014 aan gelijk (zie figuur 1.1, links). Sinds de eeuwwisseling week de groei in Nederland alleen in 2002, 2007 en 2008 meer dan ½% af van de gemiddelde groei in het eurogebied. Dit maakt ook duidelijk dat Nederland economisch erg afhankelijk is van wat er in het buitenland gebeurt.

Figuur 1.1 Nederlandse economie vaak gelijk op met eurozone en werkloosheid historisch hoog

De cijfers van het CBS over het eerste kwartaal van 2013² vielen op het eerste oog mee, maar worden opwaarts beïnvloed door de koude winter. Doordat er bovengemiddeld veel gas is gestookt, waren de productie van gas, de particuliere consumptie en de uitvoer van gas hoger dan in een gemiddelde winter. Hiervoor gecorrigeerd is het beeld een stuk minder rooskleurig. Naar verwachting zien we dat in de rest van 2013 terug. In 2014 groeit de economie weer licht, vooral door een toenemende uitvoer. De binnenlandse bestedingen

¹ Zie hiervoor ook: [CPB Risicorapportage Financiële Markten 2013](#)

² Zie [Bescheiden krimp economie](#), CBS Persbericht, 15 mei 2013

voegen in beide jaren weinig toe aan de groei, net als in de afgelopen jaren. De particuliere consumptie krimpt in 2013 door lage beschikbare inkomens en dalende huizenprijzen³ en bedrijven zijn niet geneigd veel te investeren door een lage bezettingsgraad. In het eerste kwartaal van 2013 krompen de investeringen van bedrijven met bijna 10%.

Tabel 1.1 Kerngegevens voor Nederland, 2011-2014

	2011	2012	2013	2014
mutaties per jaar in %				
Internationale conjunctuur				
Relevante wereldhandel	4,0	0,8	2	4¼
Prijspeil goederenimport	4,9	2,8	-2¼	½
Concurrentenprijs	6,3	4,3	-¼	½
Olieprijs (Brent, niveau in dollars per vat)	111,3	111,7	105	102
Eurokoers (dollar per euro)	1,39	1,28	1,31	1,30
Lange rente Nederland (niveau in %)	2,9	1,9	1,6	1,8
Volume bestedingen en buitenlandse handel				
Bruto binnenlands product (bbp)	1,0	-0,9	-1	1
Consumptie huishoudens	-1,0	-1,4	-1¼	0
Overheidsbestedingen	-0,6	-0,3	-½	¾
Bruto investeringen bedrijven (exclusief woningen)	10,2	-2,9	-10	2
Uitvoer van goederen (exclusief energie)	4,3	1,8	3¼	4½
w.v. binnenslands geproduceerd	3,8	0,2	2¼	3½
wederuitvoer	4,7	3,3	4	5½
Import van goederen	4,1	3,5	¾	4¼
Prijzen, lonen en koopkracht				
Prijspeil goederenimport (exclusief energie)	1,4	0,6	-1¼	½
Prijsconcurrentiepositie (a)	0,9	3,8	1	½
Consumentenprijsindex (CPI)	2,3	2,5	2½	1¾
Contractloon marktsector	1,4	1,6	1½	1½
Loonvoet marktsector	2,1	1,7	1¾	2¼
Koopkracht, statisch, mediaan alle huishoudens	-1,0	-2,5	-1¼	¼
Arbeidsmarkt				
Beroepsbevolking (personen)	0,0	1,5	1	½
Werkzame beroepsbevolking (personen)	0,0	0,6	-½	¼
Werkloze beroepsbevolking (niveau in dzd personen)	389	470	600	635
Werkloze beroepsbevolking (niveau in %)	4,4	5,3	6¾	7
Marktsector (b)				
Productie	1,4	-1,6	-1½	1¼
Arbeidsproductiviteit	1,0	-1,1	-¼	1¾
Werkgelegenheid in arbeidsjaren	0,4	-0,5	-1¼	-½
Prijs toegevoegde waarde	0,3	1,4	½	1¼
Reële arbeidskosten	1,8	0,3	1¼	1
Arbeidsinkomensquote (niveau in %)	78,7	80,0	81	80¾
Collectieve sector				
EMU-saldo (in % bbp)	-4,5	-4,1	-3,5	-3,7
EMU-schuld (in % bbp)	65,5	71,2	74,6	76,3
Collectieve lasten (in % bbp)	38,4	38,8	39,9	40,2

(a) Concurrentenprijs minus uitvoerprijs binnenslands geproduceerde goederen.

(b) Bedrijven exclusief zorg, delfstoffenwinning en onroerendgoedsector.

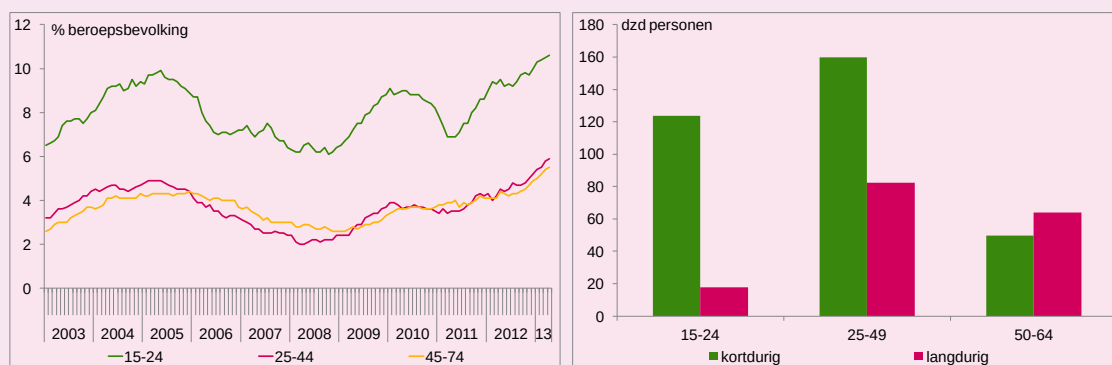
³ Zie ook: [De Nederlandse woningmarkt - hypotheekrente, huizenprijzen en consumptie](#), CPB Notitie, 14 februari 2013

Het beeld van de arbeidsmarkt blijft somber. De werkgelegenheid in arbeidsjaren daalt dit jaar met 1% en in 2014 met ¼%. Deze krimp van de werkgelegenheid komt geheel voor rekening van de marktsector. Hoewel de productie daar in 2014 alweer toeneemt, leidt dit pas met vertraging tot een hogere werkgelegenheid. De daling van het aantal ambtenaren en de groeiende werkgelegenheid in de zorg houden elkaar vrijwel in evenwicht. De krimp van de werkgelegenheid leidt bij een toename van het arbeidsaanbod met respectievelijk 1% en ½% tot een verdere stijging van de werkloosheid. Het werkloosheidspercentage komt in 2013 gemiddeld uit op 6¾% en in 2014 op 7% (635.000 personen). De werkloosheid ligt in 2014 op hetzelfde niveau als in 1995 (zie figuur 1.1 rechts), maar nog een stuk lager dan in de eerste helft van de jaren tachtig. Wel is de snelheid waarmee de werkloosheid in 2012 en begin 2013 oploopt vergelijkbaar met die laatste periode.

Jeugdwerkloosheid

In de Europese Unie is de jeugdwerkloosheid gemiddeld 23%, met uitschieters naar meer dan 50% in Spanje en Griekenland. Nederland steekt hier gunstig bij af: een op de tien jongeren in de beroepsbevolking is werkloos. De linkerfiguur toont de werkloosheid in Nederland voor drie leeftijdscategorieën. De figuur maakt drie dingen duidelijk. Allereerst dat de werkloosheid onder jongeren hoger is dan voor werknemers ouder dan 25 jaar. Jongeren hebben aan het begin van hun carrière veelal kortdurende arbeidscontracten, waardoor perioden van werk en werkloosheid elkaar afwisselen. De figuur laat vervolgens zien dat de werkloosheid voor alle leeftijdsgroepen hoger is dan in 2010. Net zoals tussen 2008 en 2010 neemt de werkgelegenheid ook in de afgelopen anderhalf jaar af. Jongeren kunnen dit echter niet langer opvangen door langer te blijven studeren en het zoeken naar een baan uit te stellen, zodat in de afgelopen anderhalf jaar de werkloosheid snel opliep. Ten slotte fluctueert de werkloosheid onder jongeren relatief sterk: in de afgelopen twee jaar is de werkloosheid onder jongeren toegenomen met 4%-punt, terwijl de werkloosheid onder 25-plussers met 2%-punt is gestegen. Zodra de economie weer aantrekt, daalt de werkloosheid onder jongeren ook weer het sterkst, zoals we hebben gezien in 2006 en 2011. De rechterfiguur laat zien dat ook in de huidige periode van hoge werkloosheid de meeste jongeren korter dan een jaar werkloos zijn.

Werkloosheid per leeftijdscategorie en lang- en kortdurige werkloosheid in april 2013

In de afgelopen maanden is de werkloosheid flink gestegen. Ten opzichte van december 2012 lag de werkloosheid in april 60.000 personen (0,7%) hoger. Het hoge tempo waarmee de werkloosheid opliep, werd veroorzaakt doordat gelijktijdig de werkgelegenheid kromp (50.000) en het arbeidsaanbod groeide (10.000). De forse krimp van de werkzame beroepsbevolking had twee oorzaken. Ten eerste steeg het aantal personen dat hun baan verloor sterk. Ten tweede daalde de kans op het vinden van werk flink. De kans voor

werklozen om binnen drie maanden werk te vinden is nu 19%; dat is lager dan het niveau van het crisisjaar 2009.

De sombere economische situatie heeft een drukkend effect op de ontwikkeling van de incidentele lonen en de contractlonen in de marktsector. De contractlonen nemen zowel in 2013 als in 2014 met 1½% toe, wat minder is dan de inflatie die in deze jaren respectievelijk 2½% en 1¾% bedraagt. Dit drukt de koopkracht en daardoor de consumptieve bestedingen.

1.3 Collectieve financiën

De recessie dempt in 2013 de belastinginkomsten en verhoogt de werkloosheidsuitkeringen. Desalniettemin loopt het overheidstekort verder terug van 4,1% bbp in 2012 tot 3,5% bbp in dit jaar.⁴ Dit komt vooral door omvangrijke bezuinigingen en lastenverhogingen. Daarnaast hebben bijzondere factoren, zoals de telecomveiling en de SNS-nationalisatie, netto een beperkt gunstig effect op de overheidsbegroting. In 2014 loopt het overheidstekort enigszins op tot 3,7% bbp, ondanks het lichte economische herstel en verdere bezuinigingen. De werkloosheid reageert met vertraging op het groeiherstel. Volgend jaar is dan ook sprake van een verdere toename van de uitkeringen voor werkloosheid en bijstand.

Tabel 1.2 Kerngegevens collectieve financiën, 2009-2014

	2009	2010	2011	2012	2013	2014
	% bbp					
Bruto collectieve uitgaven	51,0	50,9	49,8	50,2	50,6	50,5
Collectieve lasten	38,2	38,8	38,4	38,8	39,9	40,2
Niet-belastingmiddelen	7,2	7,0	6,9	7,4	7,3	6,6
EMU-saldo	-5,6	-5,1	-4,5	-4,1	-3,5	-3,7
EMU-saldo lokale overheid	-0,6	-0,8	-0,5	-0,4	-0,4	-0,3
EMU-saldo structureel (EC-methode)	-4,1	-4,0	-3,6	-2,4	-1,4	-1,9
Robuust EMU-saldo (a)	-5,3	-5,1	-4,5	-3,7	-2,3	-3,1
EMU-schuld	60,8	63,1	65,5	71,2	74,6	76,3

(a) Het robuuste EMU-saldo is het structurele EMU-saldo (op basis van de EC-methode) exclusief aardgasbaten, rentebetalingen en rente- en dividendontvangsten.

Oorspronkelijk was in Europees verband afgesproken dat Nederland in 2013 zijn tekort onder de 3% bbp moest hebben gebracht. Eind mei heeft de Europese Commissie de Europese Raad voorgesteld om Nederland één extra jaar te geven om het buitensporige tekort te corrigeren. In de huidige raming is echter ook in 2014 zonder aanvullende maatregelen sprake van een tekort boven de grens van 3% bbp. Na overleg met sociale partners zag het kabinet in april af van het aanvullende pakket van tekortreducerende maatregelen van 4,3 mld euro dat in maart was gepresenteerd. In deze raming is dit pakket dan ook niet verwerkt. Het kabinet beslist op basis van de voorlopige CPB-raming in augustus over eventuele aanvullende maatregelen om het tekort in 2014 alsnog onder de 3%

⁴ Het saldo voor 2012 is het voorlopige cijfer dat in [maart](#) door het CBS is gepubliceerd. Het CBS publiceert in juli een bijgesteld cijfer. In maart heeft het CBS aangegeven dat vanaf de zomer van volgend jaar nieuwe databronnen, met name over scholen, beschikbaar zijn die tot een groter overheidstekort zullen leiden (een bijstelling van 0,1 à 0,2% bbp). Met deze bijstelling is in deze CPB-raming nog geen rekening gehouden.

bbp te brengen. Deze besluitvorming komt vervolgens in september tot uiting in de definitieve raming van de Macro Economische Verkenning.

1.4 Belangrijkste wijzigingen sinds het CEP 2013

De vorige CPB-raming voor de economie en de overheidsfinanciën is gepubliceerd in het *Centraal Economisch Plan 2013* van afgelopen maart. Sindsdien is er meer informatie bekend geworden over 2012 en over het eerste kwartaal van 2013. Belangrijke publicaties hierover zijn de flash-raming van het CBS over het eerste kwartaal van 2013⁵ en de Voorjaarsnota.⁶

De raming voor de internationale economie is iets negatiever dan in maart. Dit komt vooral door slechtere realisaties en een lager dan verwachte bbp-groei wereldwijd. De groei van de relevante wereldhandel is daardoor in beide ramingsjaren $\frac{3}{4}\%$ lager. Positiever is het prijspeil van de goederenimport dat in 2013 en 2014 respectievelijk $\frac{3}{4}\%$ en $\frac{1}{2}\%$ minder stijgt dan eerder voorzien, vooral door lagere olie- en grondstoffenprijzen. Ook is de lange rente $\frac{1}{4}\%$ -punt en $\frac{1}{2}\%$ -punt lager vanwege realisaties tot en met april 2013.

Analoog aan dit internationale beeld is ook de volumeconjunctuur voor Nederland sinds het *Centraal Economisch Plan 2013* verslechterd. De bbp-groei is in 2013 verlaagd met $\frac{1}{2}\%$, vooral door lagere investeringen van bedrijven. In het eerste kwartaal van 2013 zijn deze gedaald met bijna 10%. Deze daling wordt voor de helft verklaard door investeringen in vervoermiddelen. Door anticipatie-effecten op de wijziging van de vrijstelling van de BPM kwamen deze het vierde kwartaal van 2012 hoog en het eerste kwartaal van 2013 laag uit. Naar verwachting herstellen de investeringen in vervoermiddelen zich in de loop van 2013, maar komen deze op jaarbasis lager uit dan in 2012. Mede daardoor komt het jaarcijfer voor de investeringen $10\frac{1}{2}\%$ lager uit dan in de raming van maart. De particuliere consumptie heeft zich iets gunstiger ontwikkeld dan voorzien, vooral door een incidenteel hoger gasverbruik. De bbp-raming voor 2014 is ongewijzigd.

De bijstellingen op de arbeidsmarkt zijn fors. Ten opzichte van de raming in maart is het werkloosheidspercentage in 2013 als in 2014 bijgesteld met $\frac{1}{2}\%$ en $\frac{3}{4}\%$. Dit komt vooral doordat de werkloosheid in het eerste kwartaal van 2013 al bijna gelijk was aan het geraamde jaargemiddelde voor 2013. De raming voor de werkgelegenheid in arbeidsjaren is niet substantieel aangepast, maar de werkgelegenheid in personen wel vanwege een hoger dan verwacht aantal gewerkte uren per persoon. Verder nam de beroepsbevolking meer toe dan voorzien in maart.

Vooraf door de hogere werkloosheid zijn de lonen in de marktsector neerwaarts bijgesteld. In 2013 en 2014 is de contractloonstijging respectievelijk $\frac{1}{4}\%$ en $\frac{1}{2}\%$ lager dan in de raming uit maart. De incidentele loonontwikkeling in 2013 is $\frac{1}{2}\%$ lager. De cpi-mutatie komt in beide jaren $\frac{1}{4}\%$ -punt lager uit, vooral doordat deze meeviel in het eerste kwartaal van 2013.

⁵ Zie: [Bescheiden krimp economie](#), CBS Persbericht, 15 mei 2013

⁶ Zie: [Voorjaarsnota 2013: Economie drukt verwachtingen tekort en schuld](#), Nieuwsbericht rijksoverheid, 24 mei 2013:

De werkloosheidsuitkeringen zijn opwaarts herzien ten opzichte van het *Centraal Economisch Plan 2013*, terwijl de belastingen en sociale premies neerwaarts zijn bijgesteld. Vooral hierdoor is het geraamde overheidstekort voor 2013 0,2% bbp hoger en in 2014 0,3% bbp.

2 Sociaal Akkoord

2.1 Structurele effecten van het Sociaal Akkoord

De Tweede Kamer heeft het CPB verzocht de structurele economische effecten (effecten die doorlopen na 2017) van het Sociaal Akkoord te bepalen.⁷ Dit betreft bijna geheel structurele arbeidsmarkteffecten. Deze paragraaf beperkt zich daarom tot een inschatting van de effecten van het Sociaal Akkoord op de structurele werkgelegenheid en op de houdbaarheid van de overheidsfinanciën.⁸ Deze effecten van het Sociaal Akkoord worden afgezet tegen het basispad waarin het Regeerakkoord is opgenomen. De maatregelen in het Sociaal Akkoord rond ontslagbescherming zijn op dit moment nog onvoldoende concreet uitgewerkt om uitspraken te kunnen doen over de effecten ervan.⁹ Zodra dat wel het geval is, zal het CPB in een volgende publicatie een inschatting maken van de effecten van het voorstel.

De structurele werkgelegenheid daalt met 0,3% als gevolg van de maatregelen in het Sociaal Akkoord. Daarmee halveert de toename van de structurele werkgelegenheid die het gevolg was van het Regeerakkoord.¹⁰ Als gevolg van de werkgelegenheidsdaling verslechtert de langetermijnhoudbaarheid van de overheidsfinanciën met 0,1% van het bbp ten opzichte van de doorrekening van het Regeerakkoord. Maatregelen met betrekking tot arbeidsgehandicapten en de IO(A)W¹¹ hebben weliswaar gunstige effecten, maar deze worden meer dan tenietgedaan door aanpassingen in de werkloosheidswet (WW).

Wijzigingen van de WW sorteren ten opzichte van het Regeerakkoord een negatief werkgelegenheidseffect. In het Regeerakkoord werd de WW-uitkering in het tweede werkloosheidsjaar verlaagd naar sociaalminimumniveau, de maximale WW-duur verkort van 38 naar 24 maanden en werden de referte-eisen aangescherpt.¹² In het Sociaal Akkoord wordt de uitkeringsverlaging in het tweede WW-jaar teruggedraaid en wordt bovendien aan sociale partners de mogelijkheid geboden om de duurverkortings en referte-eisen bovenwettelijk te repareren. Ervaringen uit het verleden laten zien dat van dit laatste vaak gebruik wordt gemaakt.¹³ De vakbeweging heeft bovendien expliciet aangekondigd om niet alleen de duur, maar ook de opbouw van rechten te willen repareren.¹⁴ In de berekening is daarom verondersteld dat de duurverkortings en de opbouw voor 80% van de werknemers

⁷ Zie de vragen van de Tweede Kamer en de reactie van het kabinet daarop in de [brief aan de Tweede Kamer](#) van 15 april 2013.

⁸ Daarbij is uitgegaan van de maatregelen zoals beschreven in de [brief aan de Tweede Kamer](#) van 11 april 2013 en voor de concretisering en de budgettaire beslagen van de maatregelen van de [maatregelenbijlage](#) bij deze brief.

⁹ Het gaat om de criteria voor ernstige verwijtbaarheid die volgens onderdeel 43 van het Sociaal Akkoord nog verder uitgewerkt dienen te worden.

¹⁰ Zie p. 19 in CPB, 2012, *Actualisatie analyse economische effecten financieel kader Regeerakkoord*, [CPB Notitie](#), 12 november 2012.

¹¹ IOAW staat voor inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers, IOW voor Inkomensvoorziening voor oudere werklozen.

¹² Zie p. 31 in CPB, 2012, *op. cit.*

¹³ Zo is het zogenoemde WAO-hiaat in de jaren negentig voor ongeveer 80% van de werknemers gerepareerd. Zie p. 22 in J. van Sonsbeek en J. Schepers, 2001, *Evaluatie Arbeidsongeschiktheids- en Ziekteverzuimmaatregelen sinds 1992*, ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid.

¹⁴ Zie het interview met Ton Heerts (voorzitter FNV) in het Financieel Dagblad van 14 april jl.

worden gerepareerd.¹⁵ Per saldo worden daardoor de gunstige werkgelegenheidseffecten als gevolg van het Regeerakkoord grotendeels tenietgedaan.¹⁶

De aanpassing van de quotumregeling voor arbeidsgehandicapten is in principe gunstig voor de werkgelegenheid. De boeteregeling voor bedrijven die niet aan het quotum voldoen, vervalt. In plaats daarvan hebben bedrijven een inspanningsverplichting. Deze inspanningsverplichting betreft een grotere groep arbeidsgehandicapten dan in het Regeerakkoord. Bedrijven kunnen zich immers niet meer 'vrijkopen' via een boete, wat – in tegenstelling tot de oorspronkelijke quotumregeling – betekent dat het quotum ook daadwerkelijk moet worden gehaald. Als het quotum op macroniveau niet wordt gerealiseerd, dan zal de overheid alsnog een quotumregeling als in het Regeerakkoord invoeren. De inspanningsverplichting voor bedrijven is dus niet vrijblijvend. In de berekening is daarom verondersteld dat het quotum voor arbeidsgehandicapten op macroniveau zal worden gehaald. Als dit niet gebeurt, verslechtert de structurele werkgelegenheid.

Op termijn worden zowel de IOW als de IOAW afgeschaft, wat gunstig is voor de structurele werkgelegenheid. Werknemers geboren op of na 1 januari 1965 kunnen geen beroep meer doen op de IOAW en de IOW blijft tot 2020 bestaan voor werknemers die 60 jaar of ouder zijn op de eerste dag van hun werkloosheid. In het Regeerakkoord was sprake van verlaging van de IOW-leeftijd naar 55 jaar. De regeling zou bovendien structureel worden. In het Sociaal Akkoord wordt dit teruggedraaid.

¹⁵ Als de daadwerkelijke reparatie lager uitvalt dan 80% dan is dat gunstig voor de werkgelegenheid. In het extreme geval dat er in het geheel geen reparatie zou plaatsvinden, is het totale werkgelegenheidseffect zelfs positief ten opzichte van het Regeerakkoord (+0,1%). De houdbaarheid van de overheidsfinanciën zou dan onveranderd zijn ten opzichte van het Regeerakkoord.

¹⁶ De WW-maatregelen in het Regeerakkoord leiden op termijn tot een stijging van de werkgelegenheid met 0,7%. Door het vervallen van de belangrijkste elementen in het Sociaal Akkoord blijft daar ongeveer een tiende deel van over. Ten opzichte van de huidige situatie is er dus nog wel sprake van een licht positief effect van de maatregel op de structurele werkgelegenheid.

Dit is een uitgave van:

Centraal Planbureau
Postbus 80510 | 2508 GM Den Haag
T (070) 3383 380

Juni 2013 | ISBN 978-90-5833-604-0

